

Flere elever i områder med boligsociale helhedsplaner består folkeskolens afgangsprøver

Der er en politisk målsætning om, at mindst 90 pct. af de 25-årige i 2030 skal have gennemført en ungdomsuddannelse.¹ For at blive optaget på en ungdomsuddannelse skal unge som udgangspunkt opfylde et karakterkrav på 2 i de bunde prøver i dansk og matematik for erhvervsfaglige uddannelser, og på 5 i lovbundne prøver og standpunktskarakterer samlet set for gymnasiale uddannelser.

Unge, der kommer fra mindre ressourcestærke hjem, hvor forældrene ikke har fuldført en ungdomsuddannelse og muligvis heller ikke har et job, har ikke de samme forudsætninger for at opfylde karakterkravene som børn fra mere ressourcestærke hjem. Med andre ord kan barnets sociale arv påvirke, hvor godt den enkelte vil klare sig videre i livet.

Andelen af børn med en negativ social arv er flere gange højere i de udsatte boligområder end i befolkningen generelt. Dette gælder uanset, om der måles på forældrenes uddannelses- og beskæftigelsesstatus eller familieindkomst som direkte følge af forældrenes arbejdsmarkedstilknytning og faglige profil (VIVE, 2022a).

Ungeindsatser i udsatte boligområder

Det er vigtigt, at alle børn, uanset deres socioøkonomiske baggrund, får deres potentiale opfyldt, både af samfundsøkonomiske hensyn og for at mindske segregering i fremtiden. Derfor findes der i de udsatte boligområder børne- og ungeindsatser, der rækker ud over de almindelige velfærdstilbud. Disse foregår inden for rammerne af de såkaldte boligsociale helhedsplaner, som er strategiske udviklingspartnerskaber mellem boligorganisationer, kommuner og øvrige aktører i boligområderne. Disse består af bl.a. fritidsjobs, mentortilbud, lektiecaféer, uddannelsesvejledning, opsøgende arbejde o.l. tilbud.

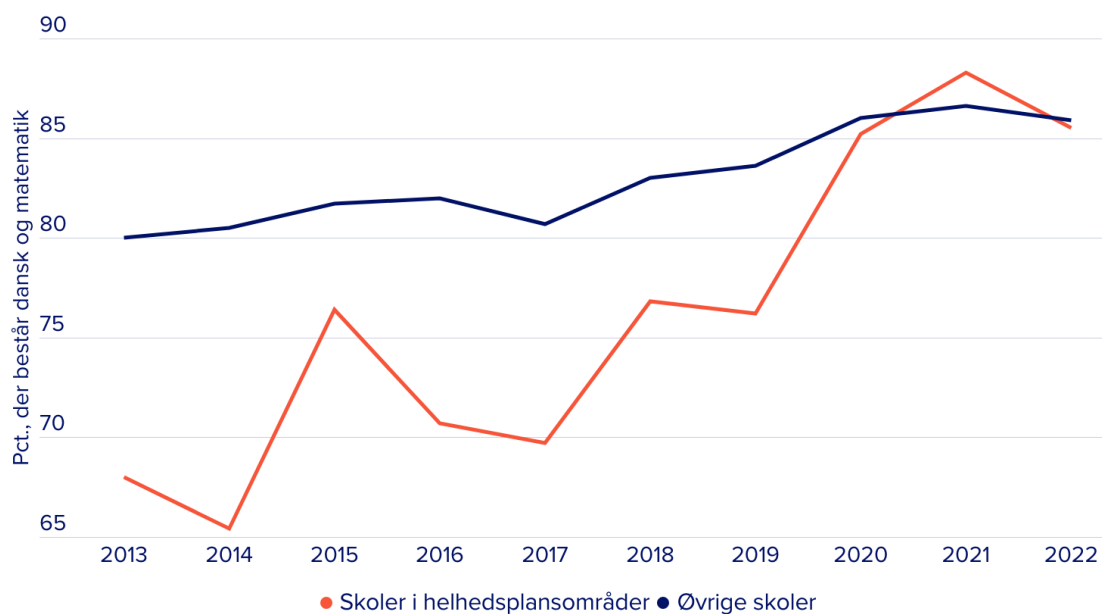
Det er svært at effektevaluere enkelte boligsociale ungeindsatser, da deltagelse i disse er frivillig, indsatserne ofte tilbydes i samspil med hinanden, og de har en forskelligartet natur med fokus på den enkelte unges behov. Vi har derfor fulgt med på det overordnede plan, hvordan karakterudviklingen har været i de skoler, hvor mindst halvdelen af børnene kommer fra et helhedsplansområde.

Udviklingen viser, at der sker en positiv fremgang i elevernes faglige niveau i de udsatte boligområder, og at segregeringen mellem unge i helhedsplansområder og resten af samfundet mindskes. Andelen af børn i 9. klasse, der består dansk og matematik, har været stigende i skoler med majoriteten af børn fra helhedsplansområder – fra under 70 pct. til over 85 pct. på ti år. De sidste tre år har andelen været på niveau med resten af landet, se Figur 1. På samme vis er andelen af unge, hvis forældre kun har en grundskoleuddannelse, men som selv får mindst en ungdomsuddannelse, steget i den almene sektor siden 2010 og nærmer sig i dag landsgennemsnittet (AE, 2023).

¹ Børne- og Undervisningsministeriet (2022).

<https://www.uvm.dk/forberedende-grunduddannelse/skoleudvikling/baggrund-for-fqu/den-uddannelsespolitiske-maalsætning>.

Figur 1. Andel af børn, der består dansk og matematik

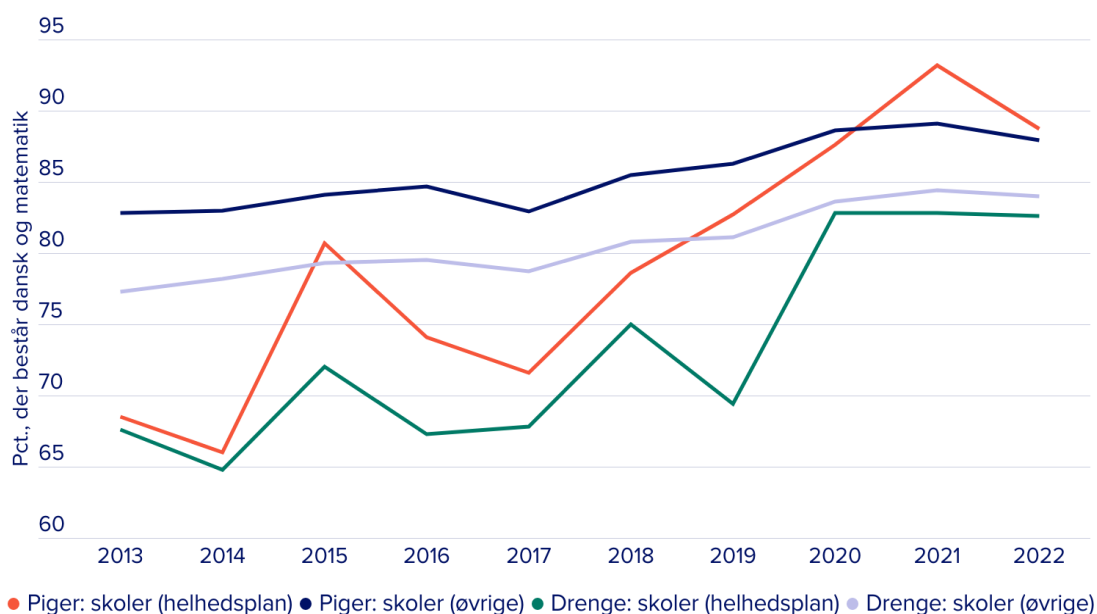

Note: Se metoden i "Sådan har vi gjort".

Kilde: BL's egne beregninger pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Figur 2 viser udviklingen i andelen af børn i 9. klasse, der består dansk og matematik, fordelt på køn. Over de seneste ti år er andelen af piger på skoler i helhedsplansområder, som består dansk og matematik, steget med 20 procentpoint fra 69 pct. i 2013 til 89 pct. i 2022 således, at piger på skoler i helhedsplansområder i 2021 indhentede pigerne på landets øvrige skoler. Fra 2013 til 2022 er andelen af drenge på skoler i helhedsplansområder, som består dansk og matematik, steget fra 68 pct. til 83 pct. Dermed er forskellen mellem drenge på skoler i helhedsplansområder og i de øvrige skoler indsnævret markant.

Figur 2. Andel af piger og drenge, der består dansk og matematik

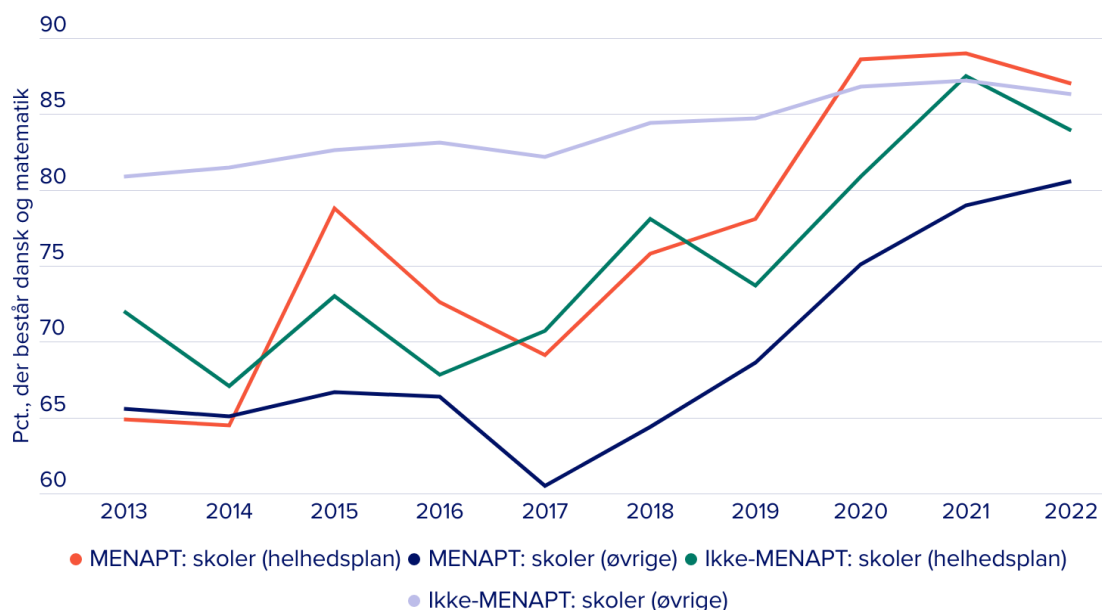

Note: Se metoden i "Sådan har vi gjort".

Kilde: BL's egne beregninger pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Som det ses af Figur 3, er andelen af børn med MENAPT-baggrund² på skoler i helhedsplansområder, der består dansk og matematik i perioden 2013 til 2022 steget med 22 procentpoint til 87 pct. Ligeledes er andelen af børn med ikke-MENAPT-baggrund på skoler i helhedsplansområder, der består dansk og matematik steget med 12 procentpoint til 84 pct. i 2022. Dette svarer cirka til niveauet for børn med ikke-MENAPT baggrund i øvrige skoler i dag, mens andelen af børn med MENAPT-baggrund, der består dansk og matematik i skoler uden for helhedsplansområder, fortsat er relativt lav.

Figur 3. Andel af børn fra MENAPT-lande og ikke-MENAPT-lande, der består dansk og matematik

Note: Se metoden i "Sådan har vi gjort".

Kilde: BL's egne beregninger pba. Danmarks Statistiks registerdata.

Hvorfor er unge fra mindre ressourcestærke hjem stillet værre?

At komme fra et relativt mindre ressourcestærkt hjem kan være ensbetydende med, at der er færre ressourcer afsat til uddannelse. Selvom folkeskolen er gratis i Danmark, er der et mindre råderum til udviklende bøger, legetøj samt fritidsaktiviteter i familier med økonomiske vanskeligheder (VIVE 2016; 2022 b); c)).

Forældre, der ikke selv har opnået en uddannelse, kan påvirke børnenes holdning til uddannelse negativt som rollemodeller (Haveman og Wolfe, 1995; Mayer, 1997; Rockwool, 2020). Deres forventninger til deres børns skolegang er typisk ligeledes lavere (VIVE, 2020).

Ud over dette, har de ressourcestærke forældre tendens til at være mere involverede i deres børns læring og skaber et mere stimulerende læringsmiljø (Epstein, 2005; Choi m.fl., 2015; VIVE, 2019).

Boligmæssig segregering kan yderligere betyde, at nogle skoler vil opleve ekstra ressourcetræk på lærere pga. relativt mange elever fra mindre ressourcestærke hjem eller dårlige rollemodeller (Hoxby, 2000; Lavy m.fl. a) og b), 2012; Andersen og Hjortskov, 2022).

² MENAPT er en gruppering for lande i Mellemøsten og Nordafrika samt Tyrkiet. Se Sådan har vi gjort for uddybning.

Sådan har vi gjort:

Analysen bygger på registerdata fra Danmarks Statistik, Landsbyggefondens oplysninger om helhedsplanområder samt det tidligere Bolig- og Indenrigsministeriets adresselister for almene boliger og boligområder.

Først gransker vi helhedsplansområder som de boligafdelinger, der har haft en aktiv helhedsplan med medfinansiering af Landsbyggefonden i løbet af alle år i perioden 2016-2022. Perioden svarer til de sidste to rammeaftaler for Landsbyggefondens medfinansiering af boligsociale helhedsplaner. Ungeindsatser blev udpenslet som en særskilt del af boligsociale aktiviteter allerede i 2011-2014-periode, men de blev videreudviklet og bredt forankret i helhedsplanerne og kommunerne ved den efterfølgende finansieringsramme i 2015-2018. Vi anvender efterfølgende registerdata til at identificere skoler, hvor mindst halvdelen af børnene i skolen kommer fra et helhedsplansområde i alle år i perioden 2016-2022.

Andelen, der består adgangsprøverne i dansk og matematik, beregnes blandt alle elever, der har været indskrevet i skolens 9. klasse i det pågældende skoleår. Vi indsamler karakterer i de afsluttende prøver i dansk og matematik for alle børn i 9. klasse og beregner gennemsnit i dansk og matematik for dem, der har været til alle prøver i de to fag. Til sidst laver vi en sammenligning i andelen, der har opnået mindst 02 i gennemsnittet i begge fag,³ mellem elever i skoler i helhedsplansområder og elever i øvrige skoler i løbet af de sidste ti år. Analysen præsenterer derved en deskriptiv udvikling i andelen, der består dansk og matematik, mellem de forskellige typer af skoler. Det skal bemærkes, at i skoleåret 2019/2020 blev afgangsprøverne aflyst pga. COVID-19, hvor eleverne som konsekvens fik ophøjet deres afsluttende standpunktskarakterer som prøvekarakterer. Analysen omfatter både folkeskoler samt privatskoler og friskoler o.l.; elever i privatskoler udgør dog under 5 pct. af den samlede elevpopulation i skoler i helhedsplanområder (beregnet for 2022).

I MENAPT landegruppen indgår Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman samt Afghanistan, Pakistan samt Tyrkiet.

³ Elever med en uddannelsesaftale med en virksomhed kan dog blive optaget på erhvervsfaglige uddannelser uden at bestå de to adgangsprøver. Der er også yderligere enkeltvise undtagelsesmuligheder.
<https://www.uq.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/om erhvervsuddannelser/adgangskrav-til-erhvervsuddannelse-di-q-der-er-qaet-ud-af-skolen#Afsluttet-9---10--klasse-i-2018-eller-derefter>.

Litteraturliste

- AE (2013). *Sociale og faglige faktorer har stor betydning for at få en uddannelse*. https://www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_sociale-og-faglige-faktorer-har-stor-betydning-for-at-faa-en-uddannelse.pdf
- AE (2023) (Endnu ikke udgivet). *Mønsterbryderes veje i den almene sektor*.
- Andersen, S. og Hjortskov, M. (2022). *The unnoticed influence of peers on educational preferences*. Behavioural Public Policy, 6(4), s. 530-553.
- Choi, N., Chang, M., Kim, S., og Reio Jr, T. (2015). *A structural model of parent involvement with demographic and academic variables*. Psychology in the Schools, 52(2), s. 154-167.
- Epstein, J. (2005). *Attainable goals? The spirit and letter of the no child left behind act on parental involvement*. Sociology of Education, 78(2), s. 179–182.
- Haveman, R. og Wolfe, B. (1995). *The determinants of children's attainments: A review of methods and findings*. Journal of Economic Literature, 33(4), s. 1829-1878.
- Hoxby, C. (2000). *Peer effects in the classroom: Learning from gender and race variation*. NBER Working Paper 7867.
- Lavy, V., Paserman, D., og Schlosser, A. (2012). *Inside the black box of ability peer effects: Evidence from variation in the proportion of low achievers in the classroom*. Economic Journal, 122(559), pp. 208–237.
- Lavy, V., Silva, O., og Weinhardt, F. (2012). *The good, the bad, and the average: Evidence on ability peer effects in schools*. Journal of Labor Economics, 30(2), s. 367–414.
- Mayer, S. (1997). *What money can't buy: Family income and children's life chances*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rockwool Fonden (2020). *Hvad vi ved om børn og deres opvækstvilkår*. https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2020/06/Bog_Hvad-vi-ved-om-b%C3%B8rn-og-deres-opv%C3%A6kstvilk%C3%A5r.pdf
- VIVE (2016). *Fattigdom og afsavn. Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige*. <https://viden.sl.dk/media/6998/fattigdom-og-afsavn.pdf>
- VIVE (2019). *Læringsmiljøer i danske familier: En kortlægning af de forskellige læringsmiljøer i danske småbørnsfamilier*. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/laeringsmiljoer-i-danske-familier-13600/>
- VIVE (2020). *Danske forældres uddannelsesforventninger*. <https://www.vive.dk/media/pure/15193/5797493>
- VIVE (2022a). *Chanceulighed i udsatte boligområder*. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/chanceulighed-i-udsatte-boligomraader-17625/>
- VIVE (2022b). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. <https://www.vive.dk/media/pure/18610/14872861>
- VIVE (2022c). *Det midlertidige børnetilskud – Spørgeskemaundersøgelse om børn og voksnes afsavn og familiernes økonomiske situation*. <https://www.vive.dk/media/pure/17753/6811711>